

Dobrovoľníctvo ako mechanizmus sociálnej inovácie

Syntéza hodnotenia 53 projektov:
Od bezplatnej práce k systémovej zmene v sociálnom
začleňovaní

Vychádza zo správy pre MPSVR SR
a Úrad splnomocnenca vlády pre
rozvoj občianskej spoločnosti SR

Rok 2025 | Vypracovala: Alžbeta Brozmanová Gregorová
(UMB & Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií)

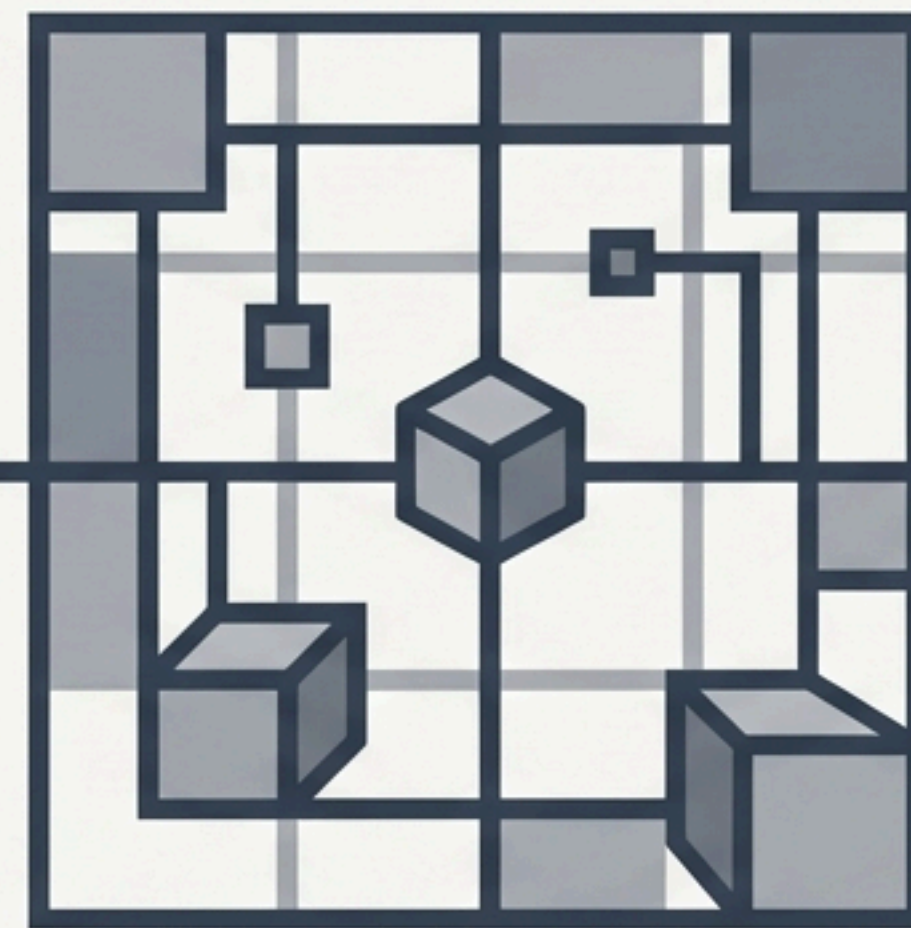
Realita projektov

**Dobrovoľníctvo nie je len
bezplatný zdroj pracovnej sily.
Je to silný mechanizmus
sociálnej inovácie. Naš
systém merania a podpory
sa mu však musí prispôbiť.**

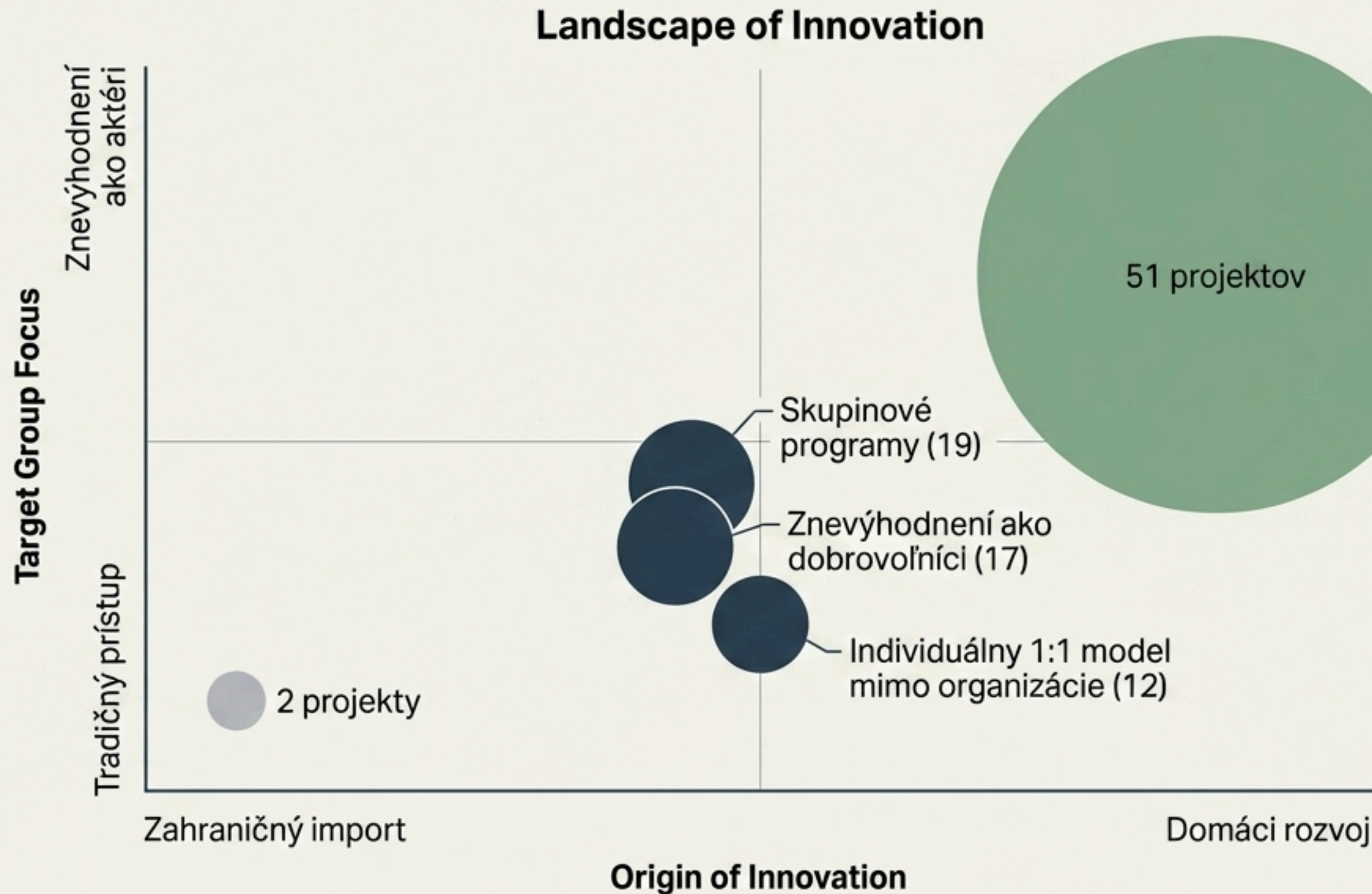
- - Budovanie hlbokých, dlhodobých vzťahov
- - Transformácia rolí (z pasívneho prijímateľa na aktéra)
- - Komplexné a pomalé zmeny v psychickej pohode a sociálnych väzbách

Realita systému

- - Krátkodobé grantové cykly (časová tieseň)
- - Kvantitatívne indikátory (počet hodín/hláv)
- - Retrospektívne ex-post meranie dopadu

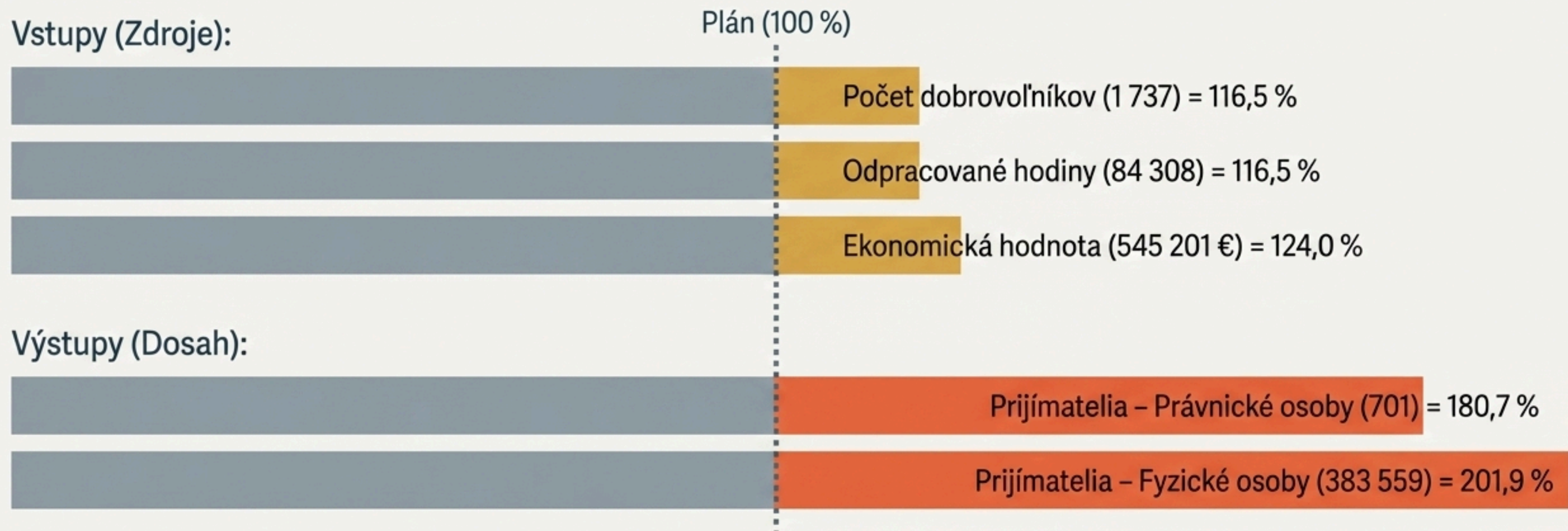
Stratégia škálovania: **Hlboký lokálny rast namiesto importu**

Robiť viac toho istého na viacerých miestach

Dominantnou stratégiou (42 projektov) bol lokalizovaný rast. Inovácia spočívala v prehĺbovaní (deepening) existujúcich prístupov a zapájajú znevýhodnených skupín ako aktívnych dobrovoľníkov, nie v skokovej systémovej transformácii.

Kvantitatívny dosah: Exponenciálne rozšírenie k prijímateľom

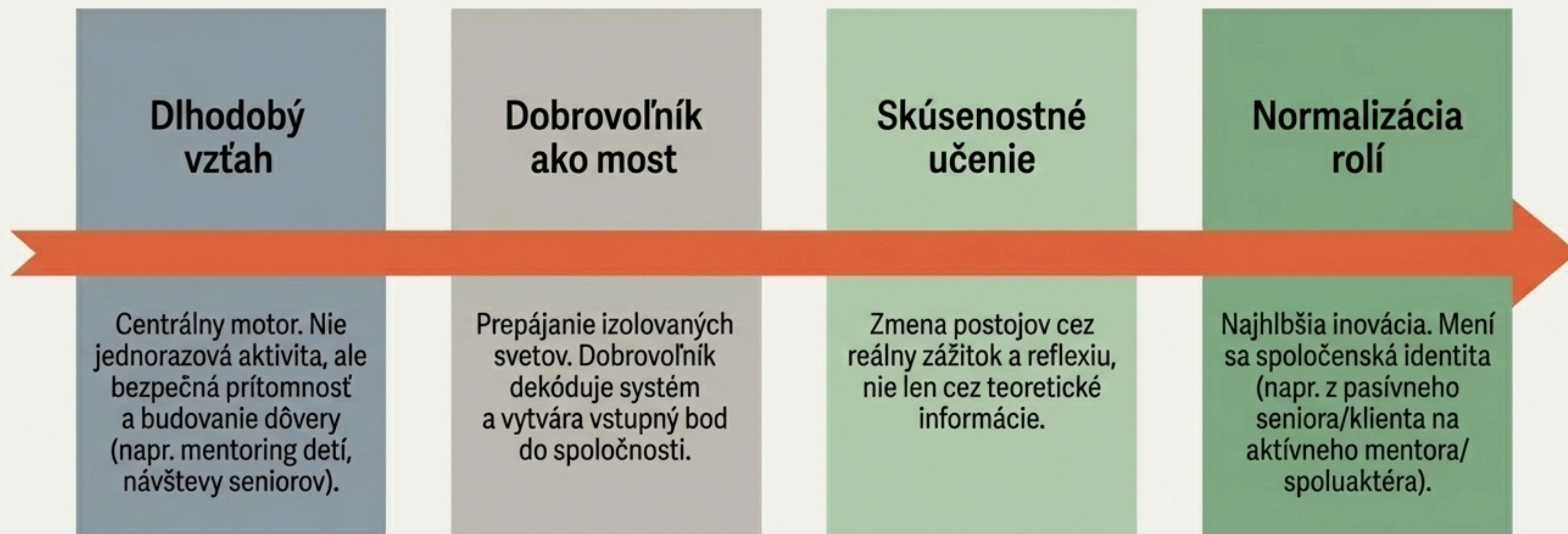

Efektivita siete

Projekty neškálovali primárne pálením viacerých zdrojov (nárast dobrovoľníkov len o 16 %), ale dramatickým rozšírením zásahu a infraštruktúry siete (nárast prijímateľov o takmer 102 %).

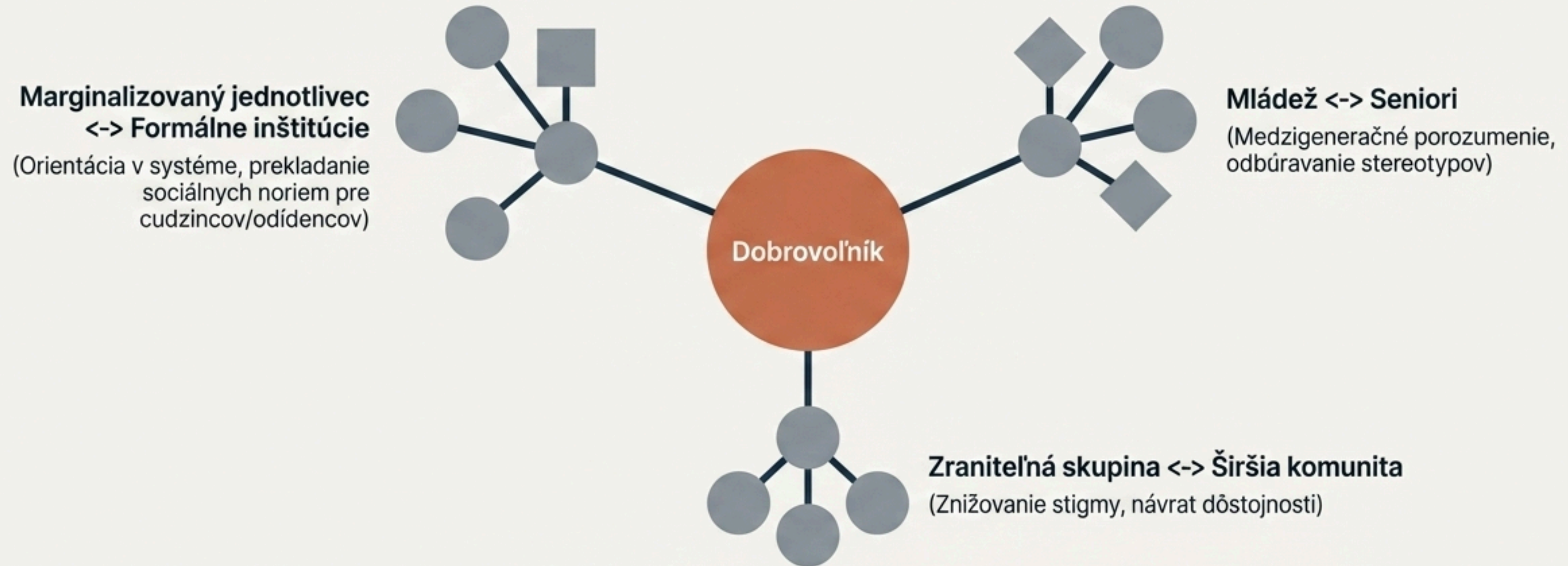
Anatómia zmeny: 4 kľúčové mechanizmy sociálnej inovácie

Úspech nebol daný typom aktivity, ale tým, aké mechanizmy táto aktivita aktivovala.

Koncept Mostu: Premosťujúci sociálny kapitál

Dobrovoľník neposkytuje len službu – funguje ako prepojovací článok tam, kde formálne systémy zlyhávajú.

Dobrovoľníctvo vytvára nové väzby, ktoré fungujú ako záchranná sieť.
Inovácia spočíva v usporiadaní týchto vzťahov.

Kde je dôkaz najsilnejší? Mapa úrovni dopadu

Úroveň dopadu	Hlavné zmeny	Cieľová skupina	Sila dôkazov
Individuálna	Zníženie osamelosti, psychická pohoda, nárast sebadôvery.	(Seniori, deti v nemocnici, dobrovoľníci)	Vysoká
Vzťahová	Vznik dôveryhodných, bezpečných vzťahov, medzigeneračné porozumenie.	(Klienti 1:1, cudzinci)	Vysoká
Komunitná	Sociálna súdržnosť, dostupnosť pomoci (napr. Hlinený dukát).	(Farnosti, MRK)	Stredná
Systémová / Organizačná	Zmena verejného obrazu, inštitucionálne ukotvenie inovácií.	(Politiky, regióny)	Nízka

Zistenie: Projekty excelujú v mikro- a mezo-úrovni zmeny. Systémový dopad je zatiaľ skôr deklarovaný ako dátovo preukázaný.

Ekosystémové trenie: Kde narážame na limity?

Identifikované prekážky úzko súvisia so samotnou povahou inovatívnych dobrovoľníckych intervencií (nízkoprahovosť, flexibilita, vzťahovosť).

Ľudské a kapacitné limity

- Extrémna časová a odborná náročnosť mentoringu a práce s traumou.
- Riziko vyhorenia (najmä v hospicoch, krízových centrách).
- Fluktuácia dobrovoľníkov počas kľúčových období (študenti/skúšky).

Infraštruktúrne limity

- Závislosť od kľúčových lokálnych lídrov (napr. kňazi pri farských charitách).
- Rozdielne technologické a logistické kapacity v regiónoch.

Metodologické limity

- Absencia merania východiskového stavu (baseline).
- Malé vzorky a závislosť od subjektívneho retrospektívneho sebahodnotenia.

Metodologická pasca: Prečo granty zachytávajú len časť pravdy

Štandardný grantový cyklus

Nesúlاد časovania

Grant vyžaduje meranie komplexnej zmeny v čase, keď sa dôveryhodný vzťah len stabilizoval.

Realita budovania vzťahu

Dôkazy sú slabšie nie pre zlú prácu organizácií, ale pre štrukturálne napätie medzi ambíciou dosiahnuť hlbokú sociálnu zmenu a krátkodobými podmienkami evaluácie.

01

Architektúra budúcnosti: Odporúčania pre organizácie

Robiť vedomejšie to, čo
už funguje.

Vedomý dizajn vzťahov

Nespoliehať sa na vzťah ako na vedľajší efekt. Dizajnovat' programy s dôrazom na kontinuitu zapojenia a systematickú supervíziu pre prevenciu vyhorenia.

Posilnenie skúsenostného učenia

Preklenúť priepasť medzi teóriou a praxou u dobrovoľníkov (napr. krízová komunikácia) cez modelové situácie a priebežnú reflexiu.

Distribúované líderstvo

Znížiť závislosť od jedného lokálneho koordinátora zavádzaním buddy modelov, mentorských sietí a delegovaním kompetencií na aktívnych prijímateľov.

02

Architektúra budúcnosti: Odporúčania pre tvorcov politik

Prispôbiť systém merania merania povahe inovácií.

Viacročné financovanie a kontinuita

Zosúladiť časový rámec podpory s povahou sociálnej zmeny. Krátkodobé granty deformujú budovanie dôvery.

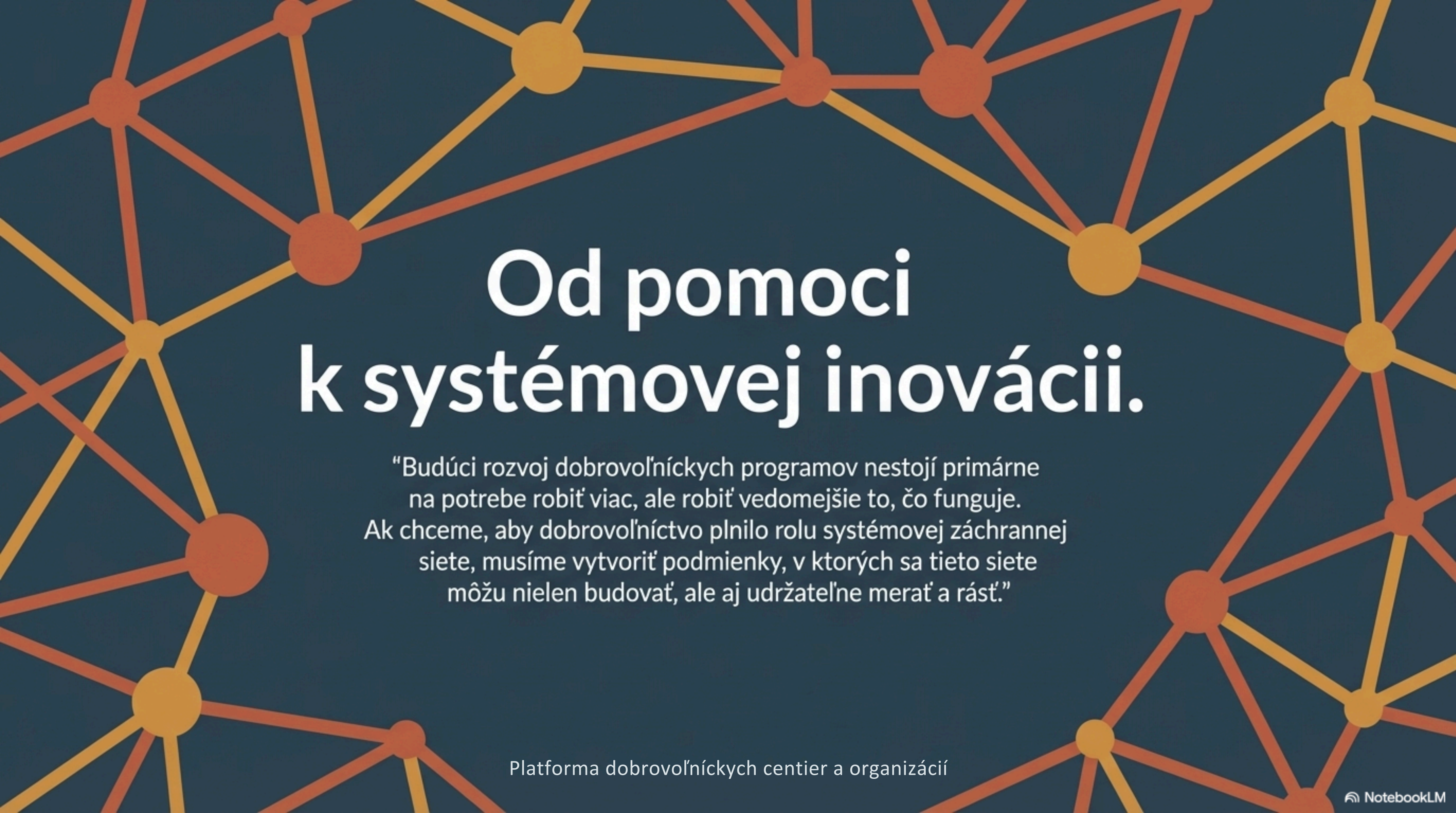
Alternatívne indikátory úspechu

Odklon od čistého počítania hláv a hodín. Zamerať sa na kvalitatívne metriky: stabilita vzťahov, miera participácie a zmena rolí. Sledovať intenzitu intervencie.

Systémová podpora evaluácie

Nenútiť organizácie robiť vedu bez zdrojov. Alokovať v rámci výzvy špecifické financie a odborné kapacity na zachytenie vstupného stavu (baseline) a dlhodobých efektov.

Od pomoci k systémovej inovácii.

“Budúci rozvoj dobrovoľníckych programov nestojí primárne na potrebe robiť viac, ale robiť vedomejšie to, čo funguje. Ak chceme, aby dobrovoľníctvo plnilo rolu systémovej záchranej siete, musíme vytvoriť podmienky, v ktorých sa tieto siete môžu nielen budovať, ale aj udržateľne merať a rásť.”